

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Кonto почт. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1-2 год. передпол.
Реконіст не алектастя.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4-20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 ал., Німеччині 7-50
ал., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 к. р.,
Японії 1-50 лев., Болгарії 7-50
ал., Аустрії 7-50 ал., Заміс-
тиско 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 СОТ.

В наслідок рішення польського союму з 18. грудня 1924 р., що да-
ло послух поліцейським доносам,
розлічнеться у Рівному на Вілліні
8 год. зранку судова розправа про-
ти українських послів: Павла Ва-
сильчука, Сергія Козиль-
кого і Максима Чучмача. Ще
тиждень тому подали деякі вар-
шавські газети вістку, що розправа
відложена на необмежений час. В
зв'язку з одночасним розслідуванням
урядових оповісток обвинуваченим
послам і свідкам на 6-го п. м., зга-
дані інформації польської преси ма-
ють явно тенденційний характер, а
метою збалажувати публичну опі-
нію й відвернути увагу українсько-
го громадянства. Розправа мала від-
бутися у Крем'яні або Луцьку, де
є до розпорядження великі салі;
визначення розправи в маленькій
салі в Рівному має теж проречисту
мету.

Всіх свідків обвинувачення кіль-
кадесять, а оборони коло 200. Суд
розіслав оповістки тільки свідкам,
що були саме на візу 26. серпня
1923 р. в Почаєві. Решту свідків
дозволив суд обвинуваченим спро-
вадити на добровільним порозумін-
ням зі свідками. Посли покликали на
свідків рад визначили українських ді-
ячів: всіх українських послів і сенато-
рів, Гр. Гладкого з Луцька, б. пос. В.
Козакевича, Михайлюка з Рівненщи-
ни, Гороховича і Каміньського з Ду-
беччини, Н. Кибалюка з Крем'ян-
чини, Василя Грицюка зі Спаса, Гр.
Новосада з Покріпки, В. Гула, Мак-
сима Собчука з Сельця, Якова Дом-
ського з Лещан, Теодора Йоренка
і Михайла Попка з Убродович, Пи-
липа Кандибу зі Ступки на Холм-
щині — зі Львова Ірену Макухіву,
редактора Михайла Мітчача, Осипа
Навроцького і багато інших, всіх
на доказ, що церква православні
зачинені, українських шкіл не до-
зволяється відчиняти, що тюрми
заповнені українськими в'язнями, що
польські колоністи відбирають пар-
стат праці автохтонному українсько-
му населенню і що нрід агітація
є під податками. Одночасно свідки
оборони покликані на доказ, що
згорі був плян спровокувати на-
званих послів на почайському вічу
до незаконних виступів та що про-
вакація не вдалася і що багато ін-
кримінованих послам висловів є
злобною вигадкою.

Крім того на ствердження факту,
що критика політики правительста
членами парламенту іде в держа-
вах з парламентарним устроєм не
вважається провинною проти права,
посол Павло Васильчук покликав
рад видатніших парламентарів у-
країнських і західно-європейських.
Між іншими був, президента укра-
їнської репрезентації у віденському

парламенті проф. Юліана Романчу-
ка, д-ра Сидора Голубовича, мітро-
полита Анатолія Шептицького, бува-
ра з австрійського двору Олек-
са Баранського, був, посол і австрій-
ського міністра зловони проф.
д-ра Горбачевського; парламентарів
французьких: теперішнього прем'єра
Філіппа Пенлеве, Леона Блюма, М.
Кашена, Мальмі, мін. фінанс. Кайо,
англійських: Льюїс Джорджа, Ген-
дерсона, Мек-Донелла, Кенвор-
та і ин.; німецьких: графа Барн-
сторфа, соціалістичного посла Вен-
де, д-ра Калата та ин.; чеських:
д-ра Комаржа, Нечаса, д-ра Ф.
Соухупа, д-ра Мислівеца та ин.

До оборони всіх обвинувачених
послів П. Васильчука, С. Козиль-
кого, М. Чучмача зголосилося 10
найвидатніших українських адво-
катів зі Львова: д-р Леа Ганкевич,
д-р Дмитро Левинський, д-р Міхе
Левинський, д-р Михайло Волошин,
д-р М. Глушкевич, д-р Давидак,
д-р Марітчик, д-р Шевчук, д-р
Гавриленко і нап. Добрянський.
Крім названих боронитимуть обви-
нувачених адв. з Рівного сенатор
О. Карпінський, адв. з Луцька, пос. С.
Підгірський і адв. з Береста Василь
Коницький. (Стверджуючи ідком
природне велике зацікавлення про-
цесом з боку української палестри,
вже стриматися від уваги, яка
мимоліть насувається при перегляді
списку адвокатів, що особисто ві-
дуть на розправу: у цьому списку
немає ані одного члена радикальної
партії, дарма, що в самій управі
радикальної партії кілька адвокатів,
та що всі три обвинувачені послам
належать до групи „Селянського
Союзу“, яка колаверує з галицькою
радикальною партією...)

На розправу прийдуть кореспон-
денти найповажніших європейських
газет та співробітники одної нім-
американської пресової агенції. „Ді-
ло“ висилає теж спеціального ко-
респондента, так, що наші читачі
матимуть докладний образ із пере-
бігу цієї історичної розправи.

15 с. м. здержуєть-
ся висилку часо-
пису тим ВП. пе-
редплатникам,
що залягають з
передплатою за біжу-
чий місяць. Передпла-
та на біжучий місяць
4-20 зол.

Red. czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 321/25.
W imieniu Rzeszypolskiej Polakiej. Sąd
okręgowy karny otrzeł na wniosek Prokura-
tory przy tymże Sądzie, jako Trybunał Pres-
sowy we Lwowie, że treść artykuła, umie-
szczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 93
(10.76) z dnia 30.IV. 1925, w artykułach pod
tytułem 1) „Budmo posiadownia“ między
słowami: a) po cieniu kraju; b) z uszcz oko-
lic, c) zmaza frontu; a) Stanisław Grabski,
c) ukraiński szkoly; a) w kołomiu, 2) na
stronicy 3-ciej w dragej kolumnie w polo-
wie 1-ciej, a) tytuł artykuła znajduje się nad
napisem „Komentar do potęzi w Chorostko-
napiem“, b) między słowami 231 budowy: a) Dr-
waje мене xczco, zawiera wiadomość z 6
b) u. k. pod 1. 1) el wyroku z 300 u.

stawy karnej pod 1) a) i b) oraz z. 44. V.
ustawy z 17.XII. 1922 Drpp. Nr. 8. 186) pod
2) a) i b) uznal dokonana w dniu 29
kwietnia 1925 roku konfiskatę za uspra-
wiedliwiona i zarządził zniszczenie całego na-
kładu wydruku w myli § 493 p. k. zakaz dalszego
rozpraszczania tego pisma drukowego.
Zarazem wydał nakaz odrozwiedzialenia
redaktorowi tego czasopiisma, by orzeczenie
niniejsze umieszcil bezplatnie w najbliższym
numerze i to na pierwszej stronie. Niewy-
konanie tego nakazu pocassa za sobą na-
stępstwa przewidziane w § 21, ust. druk. z
17. grudnia 1923 Dr. p. p. Nr. 8. 186) z
1. zarządzenia za przestępczenie na grzywni
do 40 zł. o. Lwów dnia 1. maja 1925 r.
Hawel.

На чий млин вода?

(Ще про ординаріатську цензуру.)

Коли уважно прочитати новопроголошений закон львівського митрополічного ординаріату про попереджаючу цензуру книг та основно розв'язати всі можливі його наслідки в практиці, мусить прийти до переконання, що це є вода на млин ворогів нашої гр.-кат. церкви й ворогів нашого українського народу.

Це знаємо напевно, який був привід до видання цього закону (casus legis) ані яка є його мета (ratio legis). — про це можна лише догадуватися, — одначе нема ніякого сумніву, що цей закон не може вийти на добро гр.-кат. церкви, ані не може піддержати впливу гр.-кат. духовенства, ані скріпити поваги його єрархії; навпаки, практичні наслідки цього закону можуть бути дуже шкідливі для нашої церковної і національної справи.

Якщо святоюрські кодифікатори мали на меті успішну боротьбу з протирелігійною і протиправною епістолою й публіцистикою, то їх цензуральний закон являється зовсім недодільним, бо супроти світських людей він має виключно лише моральну санкцію: він буде об'язувати лише тих світських авторів і видавців, які йому добровільно підчиняться. Значить, цей закон ні трохи не спинить ані навіть не зменшить продукції книг, творів і статей протирелігійного або протиправного змісту, бо їх автори і видавці будуть вповні ігнорувати ординаріатську превентивну цензуру. За те ординаріатські цензори будуть спиноювати й утруднювати листуваним і видавничу діяльність тих людей, які признають авторитет церкви і церковної єрархії, бо лише такі люди будуть підчинюватися їх цензурі; значить — ординаріатські цензори будуть припинювати й зменшувати продукцію книг, творів і статей писаних якраз в релігійній, християнській, католицькій дусі.

Сильніше, ніж світських людей, превентивна ординаріатська цензура досягне священників, бо на священників цензуральний ординаріатський закон має не лише моральну санкцію, тай і моральну залежність священників від своїх церковних властей багато більша. Розуміється і

ніж духовенством цензурескі практичні найпикрішче підіють на ідейних, рудних, робітничих одиницях — на тих одиницях, яких діяльність приносить найбільше користі для церкви і нації, а за те на чий саме стігас переслідування з боку „сильних міра сего“. Але й загальне духовенство понкро відчує посяг цензурального закону, бо в світлі цього закону всі священники вважатимуться людьми підозрілими, яких підлягає теоба для обережності піддавати „попереджаючій“ цензурі. Вони не можуть видавати творів не лише релігійного, але і світського змісту, не можуть писати до часописів не тільки про справи церковні, але й про справи народні, не лише про болячки свого стану, але й про рух освітній, кооперативний чи якийнебудь інший, — якщо не одержать перед друком „places“ своєї влади. Одним словом вони є наклепаними своїми церковними начальниками як люде підозрілі, не певні і несповісні, яких нездугно мають пильнувати і наглядати ординаріатські цензори.

Досі тільки наші вороги шибі сі орбі проголошували, що наші священники є агітаторами, „борителями“, „варколами“, „гайдамаками“ і т. и., — тепер те саме проголошує і утврдує своїм „авторитетом“ церковна влада.

Цензуральний закон львівського митрополічного ординаріату з одного боку є впливом анахронічної середньовіччя, а з другого наслідком конкордату польського уряду з римською курією. Провідні ідеї мін. Ст. Грабського, автора конкордатної угоди, вселені в наших єрархії і заставили їх видати „закон“, на який не здобулась би навіть крайню реакційно-поліційна держава. Коли зважити, що конкордат підчинює наше духовенство світській владі, робить його всецільно залежним від адміністративних органів, перетворює його у виконавців чужосторонніх забаганок; коли зважити, що конкордат робить духовенство фактично мертвим чинником в громадянському житті, то стане ясним, що цензуральний закон львівського ординаріату є лише другою стороною і то гіршою стороною одної і тієї

самої медалі. Та конкордат ще не унішшов в життя, але „закон про попереджаючу цензуру книг“ вже став правосильний з днем 1. травня пр. І коли — довісім природно — нам важко чогось доброго сподіватися від наших противників, то в якому світлі з'являються перед нами кроки й поступки гр. кат. церковної єрархії?

Улао за ударом паде на гр. кат. церковну організацію, як національну організацію одної частини українського народу. Целібат — конкордат — цензура. В першу чергу виступлено хитро аї справою целібату. Та тут можна було ще дошукуватися якоїсь ідеї у гр. кат. єрархії, а страху у римських можновладців. Без сумніву в целібаті є якась ідея, тільки для нас непідхожа, головню в теперішньому часі. Має свою ідею й Рим, що намагається знищити право женитиби гр. кат. духовенства, бо в латинській церкві все нагальніше з'являються домагання знесення целібату. Жонаті гр. кат. духовенство є — мовляв — „лихим прикладом“ для латинського духовенства. Якщо Рим годиться на здійснювання права женитиби для гр. кат. духовенства, то чому він противиться приверненню такогож права для латинського духовенства?

Але яка провідна ідея міститься в цензуральному законі львівського митроп. ординаріату? Ідея Грабського, Смульського, Прушинського, Борженіцького; ідея прокуратора, цензорів і поліції.

Гр. кат. церковна організація розкладається, унія в занепаді, гр. кат. церква на краю пропасти та в небезпеці ліквідації в користь польського латинства й польської православія, в користь пресвітеріанізму, штундизму і т. и., а наші єрархи, що готові йти на муки за справу целібату, рятують церкву тим, що по руках і ногам в'язуть підчинене собі духовенство.

Український священик серед війни, яка зі всіх боків ведеється проти українсько-католицької церкви, є вповні обеззброєний, розоружений і то — на жаль — своєю єрархією. Замість подумати й перевести націоналізацію церкви, зробити її живою, чинною, організуючою, воюючою, церковна влада всіма силами бореться за анахронічний консерватизм, за пасивну роллю духовенства. Отже не вільно нікому ви-

давати св. Письма в народній мові без попередньої цензури, не вільно нікому видавати релігійних творів, не вільно видавати праць, а яких порушується питання етики і моралі. А що самі церковні достояники ставляться до видання таких творів ніякраз безучасно, безчинно, то таких видань взагалі не буде, бо ніхто не буде роками чекати на вислід ординаріатської цензури. Те переклади св. Письма, псалми, молитовники і такі інші книжки вже видають пресвітеріане. Серед шпорок мас працюють пресвітеріанські місіонарі; в Станиславові в Коломні існують уже українські пресвітеріанські громади, відправляють богослуження в жидів літературній мові, а гр. кат. єрархи продумують над тим, яким способом звазати руки й заткати уста підчиненому собі духовенству.

Перед кількома днями відбувся у Львові зїзд німецьких євангелістичних пасторів, на якому євангелістичний пастор з Коломні (з коломні Багінсберг) повідомив, що до нього звернулася українська пресвітеріанська громада в Коломні за дозволом відправляти богослуження в євангелістичній церкві. Пастор дав винимуючу відповідь, лакаючи, щоби польська влада не добувала в тому порушення „польських державних інтересів“. Тому звернувся зі запитом в тій справі до коломніського старости й одержав відповідь, що це якраз є по лінії польських інтересів, „bo przedziw w Polsce jest konstytucja, wolnosc i tolerancja religijna. Polskie wladze widzialby to chetnie dla utrzymania spokoju religijnego“.

Чи треба ще яких небудь коментарів? Чи треба взагалі виразніше говорити, в чію користь сплутується духовенство і накладається на нього цензуральний примус? Над іншими справами, зв'язаними з цензуральними зазіханнями, що є тільки одним звеном в ланцюжку ліквідації українсько-католицької церковної організації, нехай застануться шан. читачі. А всі, що домагаються тією церковною організацією — як організацією знятої вітки нашої нації, нехай задумуються, чи допомогти нашим єрархам Римові і польській владі в ліквідації унії, чи боротися за її відновлення до кращих часів? Х. в.

Вол. Дорошенко.

3)

Новини Шевченкознавства.

II.

Львів теж пошанував сьогорічну річницю Шевченка. Я маю на думці число III—IV. „Старої України“ в цілості присвячене „Пам'яті Кобзаря України“. Відкриває його цікава стаття П. Зайцева „Наш довг перед Шевченком“. Згадавши на вступі про те, що довг, не вважаючи, що минуло вже 64 літ від смерті Шевченка, у нас так безмірно мало зроблено для належного пізнання його життя і творчості, автор подає проєкт заснування в Києві окремого центрального „Дому-Музею Шевченка“, — інституції, котра малаб збирати все, що так чи інакше відноситься до Кобзаря, й тим улекулувати студії над ним. З приводу цього проєкту варто піднести, що план такого Шевченківського Дому в Києві вже обмірковувано. 29. IV. 1924 р. колегія Нар. Комісаріату Освіти постановила організувати при 1-му Державному Музею (тепер Всеукраїнський історичний Музей ім. Т. Шевченка) Шевченківський Відділ. До цього відділу малося стягнути всі Шевченківські в Чернігівського та Катеринославського Музею. Але через місцевий „патріотизм“ Шевченківські збірки зі згаданих Музеїв і досі ще не передані до Київського. Лише Золоточинський Музей передав

свої Шевченківські. В згаданому Київському Музею вже тепер є поважний Шевченківський відділ, але очевидно згодом він повинен відділитися в окремий самостійний „Дім“ з окремим будинком, тощо.

По статті Л. Зайцева йде інформація замітки редактора „Ст. України“ Ів. Кривецького про „Пам'ятки по Т. Шевченкові у Львові“, де вчислено автографи, рисунки й інші пам'ятки, які знаходяться у Львові в наших інституціях (Наук. Тов-о ім. Ш., Пресаїта, Нац. Музей) і в приватних руках. Автор подає між ин. дві знімки з автографів Ш. І одній рисунок його зі збірки Наук. Тов-а ім. Ш. До замітки Л. Кривецького можнаб додати ще, що ходить глуха чутка, ніби якісь автографи Шевченка (листи до Міхкевича?) мають перебувати в Овсіоліне, але ці автографи чомусь недоступні для студії. Дальше маємо статтю д-ра Ів. Брика про „Пам'ятки по Т. Шевченкові в родині Усових“, а саме 80 образів, 20 фотографій і 1 лист. Ці пам'ятки перебувають у вичуки команданта Новопетровської кріпости, яка хоче їх продати (за 5,000 карб.). Д-р Брик з цієї нагоди оповідає про життя Шевченка у Новопетровському форті й відносини його до родини Усових. На думку його фотографії — не Шевченкові роботи, а самого Усова.

Шкани відомості про „Ілюстрований Кобзар Т. Шевченка з 1844 р.“ подає д-р К. Студинський. Про цей Кобзар була вже в нашій пресі згадка. Раз згадав про нього

д-р В. Шувал у „Впереді“, я згадавав у „Ділі“, зотже розводиться тут ширше не маю причини. Нагадаю тільки, що серед паперів Костомарова в 1847 р. знайдено переписаний латинкою Кобзар Шевченка з ілюстраціями Башиндова й гр. де Бальмена. Цей „Кобзар“ лежав аж до великої революції в архіві Департамента Полції у Петрограді, а вкінці дістався таки торік до Української Академії у Києві. Знімки з ілюстрацій одначе закупило ще в осені 1918 р. Наукове Товариство ім. Шевченка від одного заложника Поляка, який перебував у Казані, де перефотографував образки з рукопису, що дивним дивом забулках по революції з тайного царського архіву до одного казанського професора. На жаль Наукове Т-во ніяк не спромоглося їх видати. Проф. Студинський докладно оповідає про цю інтересну пам'ятку: її повстання, ілюстраторів і долю.

Позатим маємо недруковані спомини Ол. Кониського про „Двадцять роковини Шевченка в Києві“. Спомини ці надіслав був Кониський до „Правди“ ще 1889 р., але до Шевченкового випуску її вони спізнилися й пролежали досі в архіві б. редактора Ол. Барвінського.

Вкінці йдуть „Місцеланеа“ й „бібліографія“. В першій подано чотири короткі статтейки: 1) проф. І. Огієнка: „Вивчення мови Шевченкових творів“ — про заход його коло цього в Києві 1917 р. та Камниці 1919—20 рр.

За йцева: „Два вандалізи“ — історія двох провізоричних болішевицьких пам'яток Шевченка у Києві та на могилі; 3) проф. К. Студинського „Два Шевченкові концерти з 1869 р.“ — у Відні та Львові; 4) Ст. Чарнецького „Назар Стодола на гадяцькій сцені“ — про виставу поє у Львові 1864 р.

Бібліографія складається з двох статей. В першій під наз. „До історії критичного видання „Кобзаря“ Т. Шевченка“ подає Л. Богачський хронологічний указ праць, присвячених справі науково-критичного видання творів Шевченка. В другій „Шевченкознавство за останні десятиліття“ (1914—1924) подає автор цих рядків ширший огляд важливіших видань творів Шевченка й огляд про нього від 1914 р. аж до останнього часу.

На загал — Шевченківський випуск „Старої України“, хоч не містить нічого надзвичайного, нічого есенціонального, справляє сильне враження, як гарна й хороша пам'ятка 64-ої річниці смерті великого кобзаря. До речі сказати, випуск цей ясно ілюстрований, передусім знімками з незначних ілюстрацій до згаданого вище рукописного „Кобзаря“: між ин. поданий незвичайний портрет Шевченка. Це ще більше відноситься до нього як до кращих часів.

„На знищення Русі“.

Промова посла Павла Васильчука, виголошена в польському сеймі 25. квітня ц. р. при генеральній бюджетній дискусії.

Висока Палато! Пусті правитель-
ственні лави, пусті фотелі в тужо-
му сеймі і навіть на галерії найкра-
ше свідчать про зацікавлення тепе-
рішньою бюджетною дискусією. Мається враження, що все є напе-
ред зацелено.

Розглядаємо другий нормальний
бюджет в Польщі. Вже минулого
року дискусія в бюджетній комісії
йшла поверховно, не було ніякої
поважної й ґрунтовної дискусії на
адресарних засіданнях сейму. Той
поспіх вияснювався тоді тим, що
гребя було полагати бюджет про-
сто для людського ока. В цій році
йшло урядові про доярову позич-
ку, йшло про те, щоб теж вияви-
ти назовні справність свого режиму,
тривкість внутрішньої ситуації Поль-
щі і тому також найшляхетніші причини
для поспішного ухвалення бюджету.
Говорю про те тут, щоб з цієї
трибуни запротестувати проти кне-
бловання уст опозиційним послом.
Мій клуб (Голос: не присутній) був
все проти скорочування дискусії, бо
в кожній державі парламентарна
дискусія над бюджетом, як у комісії,
так і в парламенті дає одинокую по-
важну і ґрунтовну спромогу диску-
тувати над всім resortами уряду.
Тимчасом цієї спромоги ми не мали
і в комісії, не мали її і на пленумі
сейму. 15—20 хвилин для генераль-
ного бесідника, правда, є теж часом,
можна держатися принципу, що
все можна сказати в одній фразі,
але така софістика не є корисна
для парламенту. Думаю, що тим
панам, що верховодять в теперіш-
ньому сеймі, що рішають про полі-
тику уряду (Голос: хто то є?),
тим панам не вийде це на здоровля.

Коли йде про суть теперішнього
бюджету, то він нічим не різниться
від бюджету попереднього року. Є
й найяскравішою відбиткою всіх
політичних аспірацій сучасної Поль-
щі. Є це

поліційний бюджет,

бюджет держави, що на своїм пра-
порі виписала: „Держати і не пу-
щати!“ (Дзвінок маршала і замі-
тка: Візьмо вам критикувати уряд,
але не пильно вам критикувати дер-
жаву! — Голос: Слушно! Славно!)
Є це бюджет, який слідом бюджетів
старої царської Росії на своїх сто-
рінках носить клич: „Долой гра-
мотних!“ бо збірна сума кредитів на

поліцію і тюремництво

мало чим різниться від кредитів на
загальне шкільництво. Є це визнач-
но протиселянський бу-
джет, різко протилежний інтересам
працюючих мас (Голос: А школа є
лише для селян?). „Пізнати пана
по халатах“ — каже польська при-
казка. Політику уряду, політику і
лад в державі теж пильність по
бюджеті, бо ж ніякої політики не
робиться для грошей. Розглядаючи
з цієї точки погляду кредити, при-
значені на підприємства, які можли-
во могли би піти на селянські інте-
реси, нпр. на парцеляцію, на кре-
дитову допомогу хліборобству, —
і порівнюючи їх з іншими пози-
ціями, прийдемо до переконання,
що кредити на покриття господар-
ських інтересів селян і працюючих
мас взагалі є просто ґлузом. Тому
не підпадає ніякому сумніву, що не
йде з політичних причин, але го-
ловно з причин господарських і
причин суспільної натури ніякий де-
мократ не міг би взяти відповід-
альності за цей бюджет. Мушу за-
значити, що як член бюджетової
комісії, як представник Українсько-
го Клубу, весь час борюся я, на-
скільки лише дозволяли на те умо-
вини, за відповідні зміни, змагаю-
чи до направлення і піднесення позиції
в користь дрібного хліборобства,
селянина і робітника. Однак в тій
боротьбі на комісії, а згорі те пе-
ресуджую — тут, будемо від-
кремлені

Бюджет, як я вже зазначив мін.
року, ставить напрямку всієї полі-
тики Польщі на неспірний шлях, а
не тому, що він є занадто науко-
пильний, коли йде про господарські
можливості держави, і є порожній
у відношенні до алевних громадян.
Є це бюджет визначно

реакційної держави.

І нічого дивного! Тепер Польщею
правлять „пани“, як сказав п. голо-
ва Рудавіський. П. прем'єр Грєбскі —
консерватист (Голос на праві: Стра-
шна реакція!). Так, розуміється,
страшна реакція. Правлять па-
нові обшарпани і ті, що держать-
ся їх „суkenки“ (Пос. Банка: Об-
шарпани не ходять в „суkenках“). —
то їх камізьники (вещалі). Є фак-
том, що в сучасній Польщі всепе-
реч її республіканської авісії, прати-
вля ріжної мисти шляхтя (Голос:
Мабуть ви теж з походження
шляхтич!). Може панове будете ла-
скаві не перепиняти. (Голос: Ми
вам помагаємо! — Марш, дзвоні-
ть!). Згідно зі своїми суспільними
тенденціями уряд п. Грєбського, а
раше тепер родини Грєбських, є
під суспільним оглядом різко реак-
ційний. Також є й суспільно-гос-
подарська політика теперішнього
уряду.

Не маю часу, щоб аналізувати
кожну поодинокую ділянку життя
(Голос: Дуже жалкуємо!). Труд-
но, коли панове як в апітці виділю-
єте час на дискусію, то мусимо ма-
ти закрєпльовані уста.

Маршало! Прошу панів, щоб
були ласкаві не перепиняти бесід-
никові, бо через те він мусить від-
ходити від теми, а час обмежений.
Того вимагає просто товариський
обов'язок.

Пос. Васильчук: Перш усього
справа податків. Є фактом, що
сільське населення є перетяжене
податками, а тут уряд п. Грєбско-
го і багато з панів доводить ци-
фрами, порівнюючи з іншими дер-
жавами, що це не є так кепсько.
Авжеж тим, що сидять на цих ла-
вах, це не є так кепсько. Та не-
хай вони пригадають собі хоч би
власне життя перед приходом до
сейму, головню послі-селяне, А
пригадавши собі, вони говорили би

вовсім инакше. Є фактом, що в
багатьох околицях тепер

панує голод.

І не лише непрожай в Сх. Гали-
чині довів до голоду, але ціла
система, ціла суспільна,
господарська і національ-
на політика уряду Грєб-
ського. Всі панове промовчуть
цей факт, всі промовчуть тому,
що дикастеся крику за границею.
Деякі з панів знасте, яке є по-
ложення в Східній Галичині, в
Волині, Холмщині, Полісся і
Білорусі. Багато селянських
родин вже тепер не має ба-
раболі, а є й такі, що збирають
лупину з бараболі, мішають а ко-
рою і з того печуть коржики та
спино тим живляться. Нема ніяких
заробітків, нема віжа на засів, па-
ші для худоби. І в тім часі одер-
жують все нові і свіжі платинчі на-
кази за податок ґрунтовий, огневий
і ин. Одночасно шириться страшна
грудня пошесть на худобу. Нею
обняті цілі села і громади пові-
ту люблінського, грубешівського,
холмського, любомльського, по-
лодавського і ин. При всіх тих не-
щастьях, при голоді, на селях у го-
сподарів забирають ще худобу, за-
ражену грудною недугою. А крім
тієї пошесть серед худоби, можна
— на жалі — найти ще й пошесть
серед урядовців, пошесть ха-
барництва, бо разом зі зара-
женою худобою забирається і здо-
рову. Прошу поглянути, що там
діється. Прошу приглянутися вгля-
нути в розпучливе положення се-
лянина, якому відбирають останню
коровину, переховану через зиму
з такими великим трудом. Що мо-
жуть обходити нас цифри? П.
президент міністрів може найти всі-
лякі цифри, його урядовці можуть
їх препарувати, на всякий випадок
він може їх коментувати на ріжний
лад, але життя є життям. А те жит-
тя кричить до неба о пмісту. Твер-
джу, що ніхто з панів не агадає
про існування голоду на україн-
ських землях. Уряд молчить. П. пре-
зидент, міністри вчора вислухав ли-
ше представника правлі п. Глом-
бінського, а після відсунувся, бо
занадто є зайнятий державною пра-
цею. А сейм, сейм дозволяє на те!
Сейм є іграшкою в руках дикта-
тора і його родини.

(Продовження буде.)

Політичні новичи.

Болгарська хуртовина.

Новий уряд Цанкова не в силі
втихомирити революційний настрій
у державі. У робітничій частині
Софії прийшло до кривавої сутич-
ки з війською, яке стріляло до ро-
бітничого походу, убивши 5 осіб.
У столиці постанала паніка, ноби
вибухи пожежі; населення гадало,
що це селяне йдуть походом на
місто. Уряд визав комунікат а по-
відомленням, що військо має до-
ручення підпалювати доми, де ско-
увались повстанці. Управу селян-
ської партії протестує проти чуток,
що вона є у зв'язку з революцій-
ною діяльністю своїх деяких чле-
нів за кордоном. Провідники аграр-
ної партії за кордоном, бувши міні-
стри уряду Станбульського, до-
бачують голову віну в методах
правління Цанкова, який довів на-
селення до розпучи. На провінції,
як нпр. під Русуком, трапляються
вже випадки наїзду сіл на міста,
де військо мусить брати участь
у боях.

Англія і європейська безпека.

Програмова промова німецького
канцлера д-ра Лютера про торго-
вельно-промислові справи мала за-
охотити англійський уряд до пере-
говорів у справі гарантійного па-
кту. Хоча французький уряд волів
би цю справу нині відложити, Ан-
глія є тої гадки, що саме в огляду
на вибір Гінденбурга, Франція по-
винна, якомога швидше, подбати
за гарантійний пакт. Тому, що ан-
глійський уряд заявив свою гото-
вість увійти в переговори з Німеч-
чиною, Франція повинна присна-
титись до Англії, щоб переконатись,
наскільки Німеччина ширю бажать
миру.

Відновлення торговельних англо- радянських зв'язків?

Радянський уряд мав дати довілі
копальням „Лена“ вести працю під
проводом англійських інженерів.
Одночасно з цим фактом виринув
в англійських промислових колах
проект увійти в переговори щодо
нафтових копалень на Каспійському
морі, де бракує машин та фахівців.
Договір у справі нафтових підпри-
ємств міг би взяти на увагу перед-
внесені довги Росії, перебрані уря-
дом СРСР, супроти Англії, які Ан-
глія вважає основою алевих торго-
вельних переговорів.

Громадські вибори у Франції.

Французькі вибори громад та де-
партаментів, яких вислідок повинен
бути завтра відомий, мають дуже
важне значіння в теперішній мент.
У них відобрається боротьба на-
скрізь внутрішніх політичних справ
і тому вони будуть поважним до-
казом настроїв у краю. Партії при-
належні до бувшого національного
б'льоку хотять за всяку ціну забез-
печити собі успіх при цих виборах,
яких представники можуть рішати
при виборах до сенату. Ці вибори
будуть немов би іспитом зрілості
нинішнього лівого б'льоку, при дер-
жавній кермі.

„Тиждень української дитини“.

3. V. — 10. V. 1925.

Женевська декларація.

Для 23. ІІ. 1923 Генеральна Рада
Міжнародного Союзу допомог
дитям випустила так звану „жене-
вську декларацію“. Цю декларацію
приняли всі народи світа. Вона ста-
ла основним законом для політики
всіх народів в області опіки над
дитиною.

В січні 1925 вийшло у Женеві це-
те видання книжечки (разом 34.000
примірників), в якій поміщено на-
окремих сторінок зміст „женевської
декларації“ на 39 мовах світа. І най-
де там мову і письмом арабське,
вірменське, китайське, грузинське,
японське, перське, сіамське, турець-

ОСТАННІ ВІСТІ.

Київські адвокати зголосили оборону.

Київська губерніяльна Колегія
оборонців звернулася до през. кар-
ного суду в Рівному з предложен-
ням дати дозвіл київським адво-
катам Маренкові, Пуктинському, Ра-
тиєрові і Прокопєйкові виступити в
характері оборонців у розправі у-
країнських послів Васильчука, Ко-
зницького і Чучмала, яка саме по-
чинається в Рівному.

Письмо київської колегії оборонців
наслідом до Рівного телеграфічно за-
підписом през. Ядолова. Він заяв-
ляє, що в польським посольстві при
радянському уряді пороблено захо-
ди для удрєння названим оборо-
нцям візи на вїзд до Польщі.

Мін. Грєбскі й український уні- верситет.

Мін. просвіти Ст. Грєбскі вїхав
4. травня до Львова. В повороті
до Варшави Грєбскі задержиться в
Кракові, де конферуватиме з проф.
Цолем у справі українського уні-
верситету.

Дальші залізні замахи.

В неділю на поспішний поїзд
Рівне-Варшава плянували замах при
помочі підложення двох великих
каменів. Тому, що поїзд спізнився,
то вискоки товарний поїзд.
Жертв у людях не було. На шляху
Андерс-Галкухів машиніст задер-
жав поїзд, бо запряжіння уложено

купу каміння. На шляху Рига-Віль-
но в околиці Дукшт залізничий
дорожник найшов міну перед
самим приїздом кур'єрського поїзду.

4. V. почалися у Варшаві наради
спец. конференції з причин останніх
зал. катастроф із участю всіх през.
зал. дирекцій, начальників руху і
представників безпеки під прово-
дом мін. зал. Тишки. Радилі над
скріпленням контрольної служби на
зал. шляхах. Завтра дальше ради-
тимуть.

Гаїська конференція.

Зон унд Монгауцт* повідомляє
з Вашингтону, що през. Кулідж
предложить великодержавам третю
гаску конференцію. На основі її
досвідів світової війни піддасться
реалізі кілька питань із ділянки пра-
ва народів.

Присуд у Софії.

4. V. У Софії засуджено на смерть
учасників атентату на собор.

Мін. парламент і катастрофа під Староґардом.

Німецька парл. нар. фракція вве-
ла інтерпеляцію, щоб мін. уряд
домагався від Польщі відшкодувань
для жертв катастрофи біля Староґар-
ду. Мін. уряд мав би розпочати пе-
реговори з польським урядом у
справі участі мін. зал. властей у
контролі й вдержанню зал. шляху
в данцігському коридорі.

